

volna, akkor nem kellene minden kormányváltásnál a törvényeket és jogszabályokat megváltoztatni, hiszen az erkölcsi törvényeket nem kell megváltoztatni. A közölt tárgykörökben jó és alapos ismertetést adnak, de vajon bizonyosan ezek-e a legfontosabb tárgy-

körök? Hiányzik az erkölcsi törvények részletes ismertetése, pedig a jó és rossz között csak az erkölcsi törvények ismeretében tudunk különbséget tenni. A könyv a kitzűzött célnak mégis megfelel, és az említett kisebb-nagyobb hibák nem csökkentik az értékét.

Szabó Pál Tivadar (szerk.): *Erkölcstani vázlatok. Tankönyvpótló jegyzet*, IKVA Kiadó, Budapest, 1994. 288 o..

Légrádi László

Comenius-tanulmánygyűjtemény Szlovákiából

1992-ben volt 400. évfordulója Comenius születésének. Az európai neveléstörténet e kiemelkedő személyiségéről ebből az alkalomból világszerte megemlékeztek. Így történt Szlovákiában is. 1992. március 30–31-én nagyszabású nemzetközi konferenciát tartottak ezzel a címmel: „J. A. Komenský a slovenská kultúra” (*Comenius és a szlovák kultúra*). A konferencia teljes anyagát a pozsonyi Komenský Egyetem 1993-ban terjedelmes kötetben (418 oldal) megjelentette. A szerkesztők kedves gesztusa, hogy a kötet magyar nyelvű tartalomjegyzéket is tartalmaz.

A konferencia beköszöntőjét *Alexander Dubček*, a csehszlovák országgyűlés akkori elnöke mondta. (Emlékeztetőül: Csehország és Szlovákia szétválása 1993. január 1-jén következett be.)

A konferencia igen sok szakembert mozgósított, összesen 81 szakmai előadás hangzott el. Ezek mindegyikének szövege megtalálható a kötetben.

A legtöbb előadó szlovák és cseh nemzetiségű volt. Előadásaikban feltárták Comenius hatását a mai Szlovákia területére a régmúlt századokban. (*M. Hamada*: Comenius és a szlovák kultúra a 18. század végéig; *J. Psenák*: Comenius és a szlovák iskola és pedagógia a 19. században; *A Cuma*: Comenius és a

szlovák iskola és pedagógia a 20. században.) Vizsgálták Comenius hatását a művelődés egyes ágaira. (Például *M. Kopecký*: Comenius verstana és Szlovákia; *R. Brtán*: Comenius poéziája és prózája a szlovák irodalomban; *H. Voisine-Jechová*: Az Orbis sensualium pictus és a barokk festészet; *E. Szorádová*: Zenei témájú ismeretek Comenius pedagógiai műveiben és fejlődésük az európai barokk zene szempontjából; *E. Hleba*: Comenius visszhangja a szlovák irodalomtörténetben; *M. Novacká*: Comenius és az antik kultúra; *M. Klosová*: Comenius és az antik mitológia; *M. Cesnaková-Michalcová*: Comenius, a drámaíró és színházi teoretikus és hatása a szlovák drámaírásra stb.)

Számos előadás vetette össze Comenius elveit a XX. századi pedagógia kérdéseivel. (*M. Bacová*: Comenius didaktikája a jelenlegi didaktikai irányzatok szempontjából; *Z. Veselá*: Az iskolaügy néhány problémája Comenius örökségének tükrében; *V. Sutáková*: A kommunikációs készség fejlesztésének jelentősége Comenius műveiben; *J. Seprád*: Az alkotás értelmezése Comenius műveiben és a mai szlovák pedagógiában; *J. Pastier*: Comenius öröksége megköveteli az oktatás és nevelés demokratizálását; *L. Kovac*: Comenius módszerősége a kérdéseiben és nem a

válaszaiban rejlik; *Z. Obdržálek*: Comenius eszméi iskoláink mai humanizálásában; *R. Cornanicová*: Comenius és a felnövekedés stb.) Idetartozik egy sajátos és meglepő című előadás is: *V. Jančovic-A. Ferko*: Comenius és a számítógépes grafika.

Számos hagyományos téma is elhangzott a konferencián. *F. Mayor*, az UNESCO küldötte „Az UNESCO és Comenius öröksége” címmel értekezett; *D. Čapková* „A humanizmus Comenius értelmezésében” témát fejtegette; *J. Krejčí* „Comenius – Európa tanítója” címmel adott elő; *R. Dupkala* ezt vizsgálta: „Comenius pansofiájának tükröződése és fogadtatása J. Bayer szlovák baconista műveiben” stb. Comenius tevékenységének fontos mozgatói voltak a víziók, új megközelítésben foglalkozott ezzel *P. Kolářovsky*: „Látnoki víziók Comenius életében”.

Az előadók vizsgálták a Comenius-kutató elődök munkásságát is. Többen ismertették *Ján Kvacala* és *Ján Zigmundik* comeniológiai tevékenységét.

A külföldi előadók elsősorban saját országuk Comenius-vonatkozásait mutatták be. (Így *F. T. Mari*: Comenius Spanyolországban; *A. Vukasovic*: J. A. Comenius és a horvátok; *J. Bibilejsvili*: A comeniológia Grúziában; *A. Rycagov*: Comenius örökségének alkotó hasznosítása a pedagógiai főiskolákon Fehéroroszországban.)

Egy külön blokk foglalkozott a cseh és szlovák comeniológiai kapcsolatokkal. (*V. Krejčí*: Szlovák-cseh együttműködés a comeniológiában; *M. Kips*: Comenius és a cseh-szlovák kapcsolatok; *M. Pisková*: A cseh-szlovák kölcsönösség a Komenský című folyóirat hasábjain 1873–1916 között; *B. Uher*: Három cseh pedagógiai professzor és a népek tanítója műve.) Ebbe a csoportba tartozott *J. Čach*: „Comenius és a cseh és

szlovák nemzet művelődésének értéklőzöfiája” című előadása is.

Számos előadás foglalkozott Comenius különféle műveinek kiadásával, fordításával. Többen szóltak speciális könyvtári Comenius-gyűjteményekről. (*K. Komorová*: Komeniánium a Szlovák Nemzeti Könyvtárban; *E. Frimmová*: Komeniánium a pozsonyi Egyetemi Könyvtárban; *M. Vieriková*: Komeniánium a pozsonyi liceumi könyvtárban.)

A kutatók felújították Comenius szlovákiai származása körüli vizsgálódásait. Ezek köréből is hangzottak el előadások. (*O. Kollárik*: Biográfiai és genealógiai kutatások Comeniusról; *M. Sismis*: A Komenský vezetéknev szlovákiai előfordulásáról.)

Több előadás tárgya magyar vonatkozású volt. (*M. Kucera*: Cseh exulánsok Magyarországon; *J. Kumpéra*: Comenius magyarországi tartózkodása és ennek politikai vonatkozásai; *J. Skutil*: Comenius szlovákiai útja 1650-ben és útjának kultúrpolitikai jelentősége.) A szlovák szakemberek mellett két román előadó is szólt magyar témáról. (*P. Puscasu-P. Magheru*: Comenius tankönyvei nyomtatásának támogatója Erdélyben – Misztótfalusi Kis Miklós.)

A kötetben közölték a tanácskozási résztvevőinek névsorát és lakcímét is. A csehországi és szlovákiai résztvevők mellett kanadai, japán, vietnami, USA-beli, németországi, olaszországi, spanyolországi, franciaországi, horvátországi szakemberek is szép számban jelen voltak a rendezvényen.

Sajnálatos, hogy ezen a pozsonyi konferencián magyar előadó nem szerepelt, de még a résztvevők névsorában sem bukkanunk hazánkfírára. Vajon nincsenek új eredményei az utóbbi évek hazai Comenius-kutatásainak? Vagy megcsappant az érdeklődés az oly sok magyar vonatkozást magában rejtő Comenius-téma iránt? Vajon miért?